

Рахункової палати громадськість матиме змогу отримувати незалежну, об'єктивну, достовірну оцінку стану місцевих фінансів.

Якщо ці заходи будуть виконані чітко і прозоро, то контроль за виконанням бюджету можна вважати ефективним, а отже будуть виконані цілі які поставлені перед бюджетом, такі, наприклад, як досягнення найвищої ефективності у розподілі бюджетних ресурсів між бюджетами, спрямування бюджетних ресурсів на забезпечення пропорційного й динамічного розвитку суспільства.

Література:

1. Бюджетна система: підруч. / [С. І. Юрій, В. Г. Дем'янишин, О. П. Кириленко та ін.]; за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 602 с.

2. Закон України «Про Рахункову палату - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/576-19>

Соляник Діана

ст. гр.Фм-11

Тернопільський національний економічний університет

dianasolyanyk95@gmail.com

Науковий керівник – к.е.н., доцент Гупаловська М.Б.

ЗНАЧЕННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ У ФОРМУВАННІ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

Доходи місцевих бюджетів є необхідним інструментом для здійснення своїх функцій органами місцевого самоврядування. Від їх обсягів і достатності залежить економічна самостійність та рівень розвитку територіальної громади. У зв'язку з внесенням змін до Бюджетного кодексу України у 2015 році відбулося суттєве посилення фінансової самостійності адміністративно – територіальних одиниць. Це призвело до розширення повноважень місцевого самоврядування та водночас до збільшення його відповідальності за ті чи інші сфери суспільного життя.

Виділяють власні і закріплені доходи місцевих бюджетів. За своєю економічною природою власні доходи місцевих бюджетів – це доходи, які формуються внаслідок дій і рішень, прийнятих місцевими органами самоврядування [1].

До власних доходів місцевих бюджетів, як правило, належать: місцеві податки та збори, платежі, доходи від оренди та реалізації комунального майна, штрафи та санкції, плата за ліцензії тощо.

Закріплені доходи – це доходи, які на довготривалій основі передаються місцевим бюджетам у повному обсязі або у певній законодавчо визначеній пропорції. За своєю економічною сутністю закріплені доходи місцевих бюджетів – це загальнодержавні податки, збори чи доходи, які традиційно формують дохідну частину місцевих бюджетів. Саме закріплені доходи формують основу при визначенні податкової спроможності адміністративно - територіальної громади. Обсяги закріплених доходів безпосередньо впливають на величину наданих міжбюджетних трансфертів [1].

Однак, на жаль, на сучасному етапі в Україні дохідна частина місцевих бюджетів є недостатньою для ефективного виконання усіх завдань, які стоять перед органами місцевого самоврядування. І, саме це обумовлює значну роль міжбюджетних трансфертів у структурі доходів вітчизняних місцевих бюджетів [2].

Міжбюджетні трансферти – це кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого. Законодавством закріплений перелік трансфертів, без яких, як показує практика, місцеві бюджети не зможуть забезпечити належний рівень надання суспільних послуг.

Таблиця 1

Структура доходів місцевих бюджетів України *

Доходи	2012 р.		2013 р.		2014 р.		2015 р.		2016 р.	
	Сума, млрд. грн.	Частка, %	Сума, млрд. грн.	Частка, %	Сума, млрд. грн.	Частка, %	Сума, млрд. грн.	Частка, %	Сума, млрд. грн.	Частка, %
Податкові надходження	85,9	38,1	91,2	41,26	87,3	37,70	98,2	33,4	146,9	40,13
Неподаткові надходження	12,6	5,6	12,1	5,49	12,3	5,29	20,1	6,84	21,9	5,97
Доходи від операцій з капіталом	1,8	0,78	1,4	0,62	1,1	0,49	1,6	0,56	1,4	0,38
Цільові фонди	0,6	0,26	0,5	0,21	0,4	0,16	0,4	0,14	0,5	0,14
Офіційні трансферти	124,5	55,26	115,8	52,42	130,6	56,36	174,0	59,09	195,4	53,38
Усього доходів	225,4	100	221,0	100	231,7	100	294,3	100	366,1	100

*Складено автором на основі [4]

Міжбюджетні трансферти поділяються на:

1) базову дотацію (трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);

2) субвенції;

3) реверсну дотацію (кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податко-спроможності територій);

4) додаткові дотації [3].

Загалом доходи місцевих бюджетів формуються на основі податкових та неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом, цільових фондів та офіційних трансфертів. Для ідентифікації ролі останніх слід розглянути структуру доходів місцевих бюджетів за останні п'ять років.

З Таблиці 1 видно, що протягом досліджуваного періоду офіційні трансферти складають більш ніж 50 % доходів місцевих бюджетів, що свідчить про їх значний вплив на формування фінансових ресурсів територіальних громад. Найбільша частка трансфертів спостерігалась у 2015 році (59,09 %), проте у 2016 році відбувся спад даного показника на 5,6 %, що слід розцінювати позитивно.

Загалом, така велика частка офіційних трансфертів свідчить про зменшення фінансової самостійності місцевих бюджетів та посилення їх залежності від трансфертів. Проте, не можна стверджувати, що дотації та субвенції негативно впливають на фінансову спроможність адміністративно-територіальних одиниць, адже саме їх існування забезпечує стійкий соціально – економічний розвиток регіонів.

Необхідність додаткових коштів, переданих із державного бюджету до місцевих бюджетів, виникає внаслідок невідповідності між розподілом повноважень між органами управління і розподілом дохідних джерел на їх виконання [5, с. 3]. Саме за допомогою міжбюджетних трансфертів на місцевому рівні вирішуються питання компенсації бюджетам нижчого рівня витрат на виконання делегованих повноважень, вартість яких перевищує бюджетні можливості місцевих органів влади, а також розв'язуються проблеми, зумовлені нерівномірністю у мобілізації доходів бюджету, та соціальні проблеми, пов'язані зі специфікою розвитку регіонів і їх економічною спроможністю [6]. Вони виступають потужним інструментом перерозподілу доходів та реалізації перерозподільчої політики держави.

Отже, бачимо, що на сьогоднішній день місцеві бюджети не в змозі самостійно забезпечувати свої фінансові потреби. Тому, на даному етапі економічного розвитку суспільства, міжбюджетні трансферти займають вагоме місце у системі міжбюджетних відносин. Зважаючи на це, необхідно посилювати самостійність місцевих бюджетів шляхом збільшення їх власних дохідних джерел.

Література:

1. Сидор І. Власні і закріплені доходи місцевих бюджетів: проблеми формування та резерви зростання / І. Сидор // Вісник ТНЕУ. – 2014. – № 3. – С. 20-29.

2. Гупаловська М.Б. Шляхи зміцнення дохідної частини бюджетів місцевого самоврядування / М.Б. Гупаловська, Д. Ю. Боднар // *Materialy X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji “Europejska nauka XXI powieka-2014” Volume 2. Ekonomiczne nauki.: Przemysl Nauka i studia*, 2014. – S.89-91

3. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI, станом на 19.12.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

4. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>

5. Лисенко О. Ю. Міжбюджетні відносини в Україні: особливості розвитку та шляхи удосконалення / О. Ю. Лисенко // *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. – 2011. – №1. – С. 1-8.

6. Бондарчук Т. Роль міжбюджетних трансфертів у формуванні доходів місцевих бюджетів України / Т. Бондарчук, І. Мельничук // *Статистика України*. – 2015. – № 4. – С. 46-52.

Сохор Христина

ст. гр. ФМ-12

Тернопільський національний економічний університет

hrusty.sohor.96@ukr.net

Науковий керівник – к.е.н., ст.викладач Петрушка О.В.

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

У сучасних складних політичних та економічних умовах органи Державної казначейської служби України є одними із найактивніших учасників управління загальнодержавними та регіональними фінансовими ресурсами завдяки можливостям використання прийнятих на законодавчому рівні механізмів та процедур обслуговування бюджетів усіх рівнів. При цьому, управління бюджетними потоками у процесі виконання бюджетів є однією із найбільш складних та водночас актуальних проблем, що торкаються усіх верств населення. Більше того, беззаперечним є факт, що системне управління процесом виконання бюджетів є невід’ємною запорукою розвитку економіки в цілому.

У даний час Державний бюджет України представляє собою економічну основу для реалізації основних функцій держави – підтримки обороноздатності, соціально-економічного розвитку, правопорядку тощо. Найважливішим етапом бюджетного процесу є виконання бюджету, у